

BIBLIA

A decemberiek közül a 2., 3. és 4. elmélkedést Berényi Rita, a többi Balogh László, a januáriakat Turiák Ildikó készítette.

December 2. — Advent 1. vasárnapja — Mt 24,37–44 — Az utolsó ítélet

Eltunyuló lelkiismeretünket gyakorta ébresztik fel sokkoló statisztikák. Milliók halnak éhen, vagy a rosszul tápláltság miatt fellépő betegségekben. Millióknak nincs tiszta, egészséges ivóvizük. Milliók vándorolnak, menekülnek, mert menteniük kell az életüket a hazájukban fenyegető erőszaktól. Vajon befogadják, megetetik, felruhazzák-e őket valahol? Betegek milliói nem kapják meg a legalapvetőbb orvosi el-

látást sem. És millióik sínylődnek börtönökben, embertelen körülmények között.

Kilátástalan ennyi nyomorúság megszüntetése a Földön? Jézus nem azt mondja, hogy akkor jutok be a Mennyek Országába, ha megszüntetem az éhezést. Arra biztat, ne legyek rest akár a legkisebbel elkezdni jót tenni. Ha egyedül akarok boldogulni, valóban kilátástalan az ügy. De ha barátokat, tanítványokat szerzek a jót cselekvésre, akkor már nem reménytelen a jövő.

December 9. — Advent 2. vasárnapja — Mt 3,1–12 —

Keresztelő János bűnbánatot hirdet

János választott. Isten igéjét hirdeti, Isten szöcsöve lett. Így teljesíti be az Írást: „a pusztában kiáltó szava”. Egyszerű életkelékű, megszállott élet. Meggyőződés, ami minden mást elnyomott.

Érthető hát az indulat, amit egy ilyen elkötelezett életvitelű ember azoknak az embereknek életvitelére kapcsán érez, akik még nem döntöttek. Vagy talán sosem fognak elköteleződni. Próbálják az evilág lehetőségeit is kihasználni, aztán megpihennek Ábrahámnál.

Isten fiai számára nincs kényelmes élet. A választás, a döntés fájdalmát nem lehet megspórolni. A meggyőződésért áldozatot

kell hozni. Aki igazi kincset talál, eladja mindenét.

A mi életünkben is vannak olyan korszakok, amikor erőteljesebben éljük át Istenhez tartozásunkat. Tudunk lelkesek, megszállottak lenni, de e megszállottság olykor kíméletlenséggel társul, s nem mindig az motiválja, ami János működésében elsődleges, az Úr útjának egyengetése. Ha mi, emberek példát mutatunk, ha komolyan vesszük Isten dolgait, példamutatásunkba vegyülhet egy kis nárcizmus is.

Nem könnyű egy élet áldozatával csak közvetítőnek lenni. Rámutatni egy nálunk

A Bruderhofban kérdezősködtem, milyen karitatív munkát végeznek. Van-e missziójuk az éhezők, hajléktalanok, drogosok, mindenfajta bajbajutottak felé. Van, de voltaképpen nem ezek a karitatív tevékenységek, akciók vezetnek megoldásra.

„Mi komplex megoldást kínálunk.” – mondta Klaus Meier. „A teljes életre kínálunk megoldást.”

„Testvér, gyere, élj, dolgozz velünk! Nem lesz problémád a munkanélküliség, a hajléktalanság, az éhezés. Nem kell magányban, elhagyatva betegeskedned, nem kell alkohollal, droggal vigasztalódnod. A közösségben értelmet, célt kap az élet. Idős korban is szerető, gondoskodó családi légkör vesz körül akkor is, ha egyedülálló vagy. Kapunk mindig nyitva áll a jóakarátú emberek előtt. Gyere, tapasztald meg, hogyan élünk! Nem kell hozzánk csatlakozni, nem kell mindent lekopírozni. Kezdd el otthon életközösségben élni a barátaiddal! Próbáld megvalósítani, ami jót itt tapasztalsz, és okulj a hibákból!”

Katartikus élmény volt Isten mai prófétájával beszélgetni.

nagyobbra, akinek mi „saruit sem vagyunk méltók megoldani”.

János félelmetes képet fest az utána jövőről: majd ő igazságot tesz. Megbünteti azt, aki megérdemli, elválasztja a jót a rossztól, a búzát a pelyvától. Teheti, mert Ő – az utána jövő – más dimenziókat lát, mint amit egyik ember a másik életéből.

Es valóban nincs félelmetesebb, mint a fekete és a fehér, az igen-igen és a nem-nem egyértelműsége, ahol már nincs lehetőség magyarzokodásra.

János nemcsak utat készít, példát is mutat az elkötelezett életre. Adjon ez erőt a mi tanúságtételünkhöz!

December 16. — Advent 3. vasárnapja — Mt 11,2–11 — Keresztelő János követsége

Az ember sajátja a bizonytalanság. Ezért időről időre bizonyosságot kell szereznie. Elköteleződik, aztán történik valami az életében, bizonytalanná válik, s újra a kérdés: „Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várunk?”

A „pusztában kiáltó” börtönben van. A bátor, életét feladatának áldozó most bizonytalan. Megjárja minden ember életének poklát: Jó utat választottam? Jó ügyért

áldozódtam? Időről időre kell a bizonyosság.

János életének nagy lehetősége, hogy legalább tanítványait elküldheti Jézushoz, hogy őt magát kérdezzék meg. Az így megszerzett bizonyosság János számára megkönnyebbitő: „Nem szenvedek hiába.” Az igaz úton járó ember feltöltődése, erőforrása ez. János áldozatának megvan a jutalma: felismeri őt Isten fiai között. Jézus például

állítja elénk: „Asszonyok szülöttei között nem támadt nagyobb Keresztelő Jánosnál.” Pédát állít, de túlszárnyalható példát: „Aki legkisebb a mennyek országában, nagyobb önála”. A „nagy pedagógus” úgy emeli ki fiát, hogy a leendő többi is melléje emeli.

Istenem! Adj bátorságot bizonytalanságaink vállalásához! Erőt a bizonyosság kereséséhez! És sok-sok módszert önmagunk és a ránbízottak lelkesítéséhez!

December 23. — Advent 4. vasárnapja — Mt 1,18–24 — Jézus születése

Minden kornak szüksége van példára, példaképre. Egy olyan korban, mint a miénk, amikor sok házasság, sok párkapcsolat válságban van, hálások lehetünk Józsefnek és Máriának, akik a családosoknak, párkapcsolatot próbálóknak lehetnek példaképei.

Csепet sem ideális Mária és József kapcsolatának a kezdete. Mielőtt egybekelnének, kitudódik, hogy Mária gyermeket vár.

Korunkban is sok kapcsolatot sürget meg, vagy épp lehetetlenné tesz egy-egy váratlan terhesség. A pár az áldatlan állapotot képtelen áldottá formálni.

A helyzetet nehezíti, hogy a gyermek nem Józseftől van. Ezt a tényt egyetlen kapcsolatban sem könnyű kezelni, még akkor sem, ha József korában a völegényt ez sok mindenre feljogosította.

József jó ember. Elhatározza, hogy titokban bocsátja el Máriát. Nem akarja tönkretenni menyasszonya életét.

Am a kapcsolat bizalmi szintjének helyreállítása más kérdés. Számunkra sem ismeretlen ez a probléma: egy eltávolodás, félreértés, megbántás után nehéz visszanyerni, visszaállítani azt a bizalmi szintet, ami nélkül viszont egy kapcsolat nem működik, nem működhet jól.

Ennek a szintnek a helyreállítása Józsefnek sem megy segítség nélkül. Álmában megjelenik egy angyal, aki elmondja, mi történt Máriával, kinek a gyermekét hordja, és biztatja Józsefet, hogy ne féljen együtt maradni Máriával.

A jó ember, a humánus ember enyhít a büntetésen, esetleg elengedi a büntetést. Isten embere magát a vétket is képes elengedni, képes semmisnek tekinteni. Nála lehet tiszta lapot indítani. Bízni tud abban is, aki ellen tények szólnak.

Istenem, add, hogy bízni tudjunk szeretteinkben, hinni tudjunk szeretteinknek akkor is, ha nem tudnak a maguk védelmére egy-egy anglyalt segítségül hívni!

December 25. — Karácsony — Lk 2,15–20 — Pásztorok a jászolnál

Az angyal megjelenése rendkívüli hatással volt a pásztorokra. Otthagyva a nyáját, meg sem várva a reggelt, még éjszaka elindultak Betlehembe. „Hadd lássuk a történetek, amiket az Úr hírül adott nekünk” (Lk 2,15). Ebben a mondatban benne van a kételkedés is. „Hihetünk az angyalnak? Valóság, amit mondtok, nemcsak látomás volt? Győződjünk meg a saját szemünkkel!” Betlehemben pedig azért is dicsérték és magasztalták Istent, mert amit az angyal mondott, igaznak bizonyult, megtalálták a kisdete jászolba fektetve. Ha a híradás ezen része ennyire megbízható, akkor igaz lehet a többi is, tehát Ő az Úr, a Messiás. A kételkedésből így lesz bizonyosság.

Baj, ha kételkedem? Ha meg akarok győződni az igazságról? Úgy gondolom, nem. Sőt, a kételkedés és az igazság egy utcában lakik. Nem tudnak meglenni egymás nélkül. Nem kiérlelt igazság az, amelyik nem állta ki a kételkedések próbáját. Az igazságot igazolni, bizonyítani kell.

Mi a próbája a betlehemi kisdete örömhírének, igazságának? Számomra nem a kétezzer év keresztény történelme – amely, valljuk meg, gyakran messze elkerülte az Úr útját –, hanem maga az élet. A saját életem, hívó barátaim és a példaképek élete. Lehet-e boldog életet élni a Betlehemben született Messiás útmutatása alapján? Helye-

sek-e azok az életreceptek, amelyeket a kétezzer éves szent írókra alapozva, a mai viszonyok között próbálunk megélni? Harmóniában vannak-e Isten teremtett világának törvényeivel, amelyeket a fizika, kémia, biológia és egyéb tudományok próbálnak leírni? Sokszor teszünk fel magunkban hasonló kérdéseket, és nagy kincs, ha megtaláljuk a helyes választ.

A betlehemi istálló békés csendjében készülődtök a válasz a „hogyan élünk”, „mire használjuk az életünket” kérdésekre. Próbáljuk mi is megtalálni a magunk csendjében a ránk szabott válaszokat, és hallgassunk a sűgóra, akit Szentléleknek hívnak!

December 30. — A Szent Család ünnepe — Mt 2,12–23 — Menekülés Egyiptomba

Ma mire figyelmeztet bennünket az Úr angyala?

Talán így szól Józsefnek álmában: „Kelj föl, fogd gyermekeidet és anyjodat, keresd meg hasonlóan gondolkodó testvéreidet, és alakítsatok vagyonszövetséget! Éljetek, dolgozzatok ilyen közösségben, mert a világ Heródesei keresik, kit tudnának a kapitalista fogyasztói társadalom rabszolgájává tenni! Nem megoldás, ha Egyiptomba menekülsz, mert ott is megtalálnak. Beköltöznék a családba a tévén, újságokon, ismerősökön keresztül, és elhitegetik veled, hogy nem élhetsz légkondicionált autó, brazil szappanopera, márkás edzőcipő, drága kozmetikumok, hiper-szuper vitaminkészítmények és még sok-sok egyéb luxuskellék nélkül.”

József Betlehemben „...még az éjjel fogta a gyermeket és anyját, s elköltözött Egyiptomba” (Mt 2,14). Azonnal meghozta az életét egészen más mederbe terelő döntést. Nekünk van-e bátorságunk elszakadni a hagyományos megoldásoktól, és más döntéseket hozni? Úgy gondoljuk, a kommuna vállalása is egy nem hagyományos döntés, pedig ennek nagyon is mélyen gyökerező hagyományai vannak. Emberőseink millió éveken keresztül kommunában éltek, csak a történelemórán hordának nevezte. A vadonban csak úgy tudtak fennmaradni, ha szoros közösségekben éltek, ha segítettek egymást az élelemszerzésben, gyereknevelésben, vándorlásban, életpasztorok átadásában.

Gondozták a betegeket, időseket, óvták egymás gyerekeit. Mindenük közös volt, gondjaik, félelmeik, örömeik. Ha láttak életet, mindenki evett, ha nem, mindenki koplalt.

Benne van a közösséget élés ösztöne a legmélyebb zsigereinkben, a génjeinkben, csak újra rá kellene találni. Induljunk el a betlehemi éjszakában József bátorságával, aki hitte, hogy élhető élet lesz Egyiptomban is. Fedezzük fel az életközösség megtartó, jóra buzdító ősi erejét!

Sokan az ősi gyógy módokat, füveket, teákat, kenőcsöket használják sikeresen nyavalyáik kezelésére.

Miért ne lehetne gyógyír a beteg világ bajaira az osztozás életformája?

Január 1. — Újév — Lk 21,6–21 — „Pásztorlét”

A szentírástudomány mai álláspontja szerint a gyermekség-történeteknek nincs valóság alapjuk. Kitalációk, utólagos betoldások. Ha azonban a dolgok nem is úgy, vagy egyáltalán nem is történtek meg, attól a leírt történetek még hordozhatnak s hordoznak is számunkra tanítást.

A mai evangéliumi szakaszban az angyali szót meghalló, a jászol Gyermekehez eltaláló pásztorok a főszereplői. A „pásztorlét” szimbolikája legyen tehát az újesztendő első elmélkedésének a vezérfonala. Legyen ez az irányító, amelyhez igazítani próbáljuk életünket az előttünk álló évben. Nem egyszerű feladat. A pásztorélet szinte minden mozzanata szöveg ellentétben áll azzal az élettel, amelyet akarva-akaratlanul élünk.

- A pásztor természetközeli életet él. Mondhatni a természet része. Teljesen szegény környezetben él. Nem tépi idegrendszerét az információözön.
- Életritmusa a természet ritmusához igazodik. Nincs benne kapkodás, rohanás.
- Önmaga fenntartásához és munkájához, a rábízott jószág gondozásához rendkívül kevés eszközzel, s egyáltalán is csak kevéssé van szüksége.

Január 6. — Vízkereszt — Mt 2,1–12 — A bölcssek: a szellem emberei

Jézus születéséről, gyermekségéről csupán Máté és Lukács evangélista számol be, Márk és János nem. Lukácsnál pásztorok, Máténál napkeleti bölcssek kapnak híradást a betlehemi Gyermeke világrajöveteléről.

Töprenghetnénk azon, hogy miért szerepelteti az egyik az egyiket, a másik a másikat. S egyáltalán azon, hogy mindkét történetben nem a mítoszszületés érhető-e tetten? Amint azonban már az előző elmélkedésben mondtam: függetlenül attól, hogy az evangéliumi szerzők által leírtak igazak-e, vagy sem, aki igaz szívvel keres, találhat a maga számára megfontolnivalót. Engem egy, a szerzők által valószínűleg nem is szándékolt hasonlóság gondolkodtat

el a két, egyébként sok mindenben igencsak eltérő történetben.

A pásztor és a bölcs bizony nem is különbözik annyira egymástól, mint azt elsőre gondolnánk. Sőt, sokkal inkább hasonlít egymásra. Sinka István mély bölcsességű pásztorai jutnak eszembe, és azok a nehéz sorsú parasztemberek, akikkel gyermekkoromban még lehetőségem volt találkozni. Az egyiket a sorsa teszi lényeglátóvá, azaz bölccsé, a másik a dolgok lényegét, végső értelmét kutatva talál sorost, talál Istenre.

A bölcs a szellem embere. A szellem emberének szükségszerűen el kell jutnia oda, hogy átlát a Mammon-isten által élénk tartott színt. Szükségszerűen nem áll be, vagy

Tőlünk messze van a természet. Körengtetegben élünk. A csillagokat elfedi előlünk a villanyfény. A napot, az ég kékjét elfedi a szmog. Nem halljuk a szél susogását, a víz csobbanását a zajtól, amit teremtünk. Átalakítjuk és kihasználjuk a természetet. Nem ismerjük már föl jeleit, még vészjeleit sem.

Munkánk, életvitelünk szerves része az információözön. Már attól is kimerülhetnénk, hogy kiszűrjük a ránk zúduló impulzusok közül a számunkra használhatókat.

Sötétben kelünk. Élénkítővel próbáljuk felturbózni magunkat a napi hajszára. Futólépésben élünk. Majd ismét csak sötétedés után. Mivel a villanyfény áldása-átka korlátlanul megnyújtja a tevékenység lehetőségét, ájultan zuhanunk az ágyba.

Forog a mókuserék, mert elhitték velünk, hogy már holnapi életünkhöz ezer és egy dolgra van szükségünk, s hogy vélt szükségleteink előteremtéséhez is korábbi ezer meg ezer dolgra van szükségünk. Elveszítjük a tájékozódási pontokat: Elveszítjük a célt: nem halljuk meg Isten hírnökének hangját, nem találunk el a Gyermekekhez.

Hogyan tudnék megállj-t parancsolni magamnak? Hogyan tudnám valamelyest visszaigazítani életemet a természethez, a természeteshez? Hogyan tudnék egyre többet kihúzni a feltétlenül szükségesnek gondoltak listájáról?

ha korábban beállt volna is, kilép a mókuserékből. Ha volt evilági talmi érték a birtokában - arany, tömjén, mirha -, elviszi a Gyermekekhez, a jászolhoz. Elviszi azokhoz, akikhez és akikért a Gyermeke jött: a szegényekhez.

Nem ütközik meg azon, hogy a csillag nem ragyogó palotához, hanem nyomorúságos istállóhoz vezet. Tudván tudja, hogy a valós érték csakis ott, s nem a királyok palotájában lehet.

Akarok-e a szellem embere lenni? Kutatom-e még a dolgok lényegét, végső értelmét? Átlátok-e a színt? Hogyan tudnék kívül maradni - kilépni a mókuserékből? Mit vihetnék el a Gyermekeknek?

Január 13. — Évközi 1. vasárnap — Mt 3,13–17 —**Jézus megkeresztelkedése: stafétabot-átvétel**

Az idézett evangéliumi szakaszban Jézus, János legnagyobb megdöbbenésére, maga is elmegy a Keresztelőhöz, hogy bemerítkezzék.

Nagyon sokan mentek Jánoshoz. Máté szerint egész Jeruzsálem, egész Júdea és mind a Jordán környéke kivonult megkeresztelkedni. Többségük bizonyára érezte, hogy valami nincs rendben az életével. Bűnösnek tudták magukat, s szerettek volna megtisztulni, megváltozni. Jöttek aztán számosan farizeusok és szadduceusok is. Mi motiválta őket, nem tudom. János után kémkedtek? A tömegmozdulást akarták szemmel tartani? Azt akarták bizonyítani, hogy ők is, sőt talán csak ők várják a Messiást? Magatartásuk mozgatója lehetett bármelyik és mindegyik, csak az nem valószínű, hogy a mozdulni, változni, megtenni akarás szándékával érkeztek. A farizeusok ugyanis nem igen szokták magukat bűnösnek gondolni. A szadduceusok pedig, ha

tudták is magukról, hogy bűnösök, ezen változtatni aligha akartak.

A Keresztelőt az döbentette meg, hogy Jézus sem egyik, sem másik csoporthoz nem tartozott. Nem volt tisztulni akaró, jó szándékú bűnös, és nem volt álságos, hátsó gondolatokat forgató farizeus, szadduceus. Akkor miért jön hozzá? Miért akar megkeresztelkedni?

Miért? Izrael prófétái átadták és átvették egymástól a stafétabotot. Olykor a szó szoros, máskor csak átvitt értelemben. Miközben Isten választott népe rendre „elcsángált” a számára mutatott úttól, addig ez a szűnni nem akaró prófétai lánc újra és újra a fülébe harsogta, hogy térjen vissza az Élet ösvényére.

Jézus is beáll a prófétai láncba. Bemerkésével bizonyosságot tesz arról, hogy ő is vissza-, s még inkább előre terelni küldetett Isten népét. Nemcsak a magát választani tudót-gondolót, hanem mindenkit, aki hajlan-

dó hallgatni a szavára. Később majd elmondja azt, ami a korábbi prófétákon, Jánoson is túlmutató mondanója van. Most azonban azt mutatja meg, amiben azonos velük.

Önmaga számára is, még inkább azok számára, akikhez küldetett, úgy azonosítja magát, mint aki folytatója a prófétai láncolatnak. Nem felbontó, hanem beteljesítő.

Én, mi hogyan azonosítjuk magunkat önmagunk és mások számára? Nem gondoljuk, nem gondolom-e, hogy velem, velünk vette-e bármi is a kezdetét? Lehet-e a gyökértelen fának termése? Ha Adyval azt vallom, hogy „sem utódja, sem boldog őse nem vagyok senkinek”, attól már egy lépésre sincsen, hogy testvére-barátja sem leszek senkinek. Akarom-e megtalálni, felismerni nemcsak vér szerinti, hanem szellemi, lelki őseimet is? Akarom-e felfedezni az általuk felhalmozott értékeket? Építkezem-e rájuk?

Január 20. — Évközi 2. vasárnap — Jn 1,29–34 — Utánam jön, aki megelőz

Az evangélista lényegében az előző vasárnapi történetet mondja el a maga megfogalmazásában. Ha ott a stafétabot átvételére fordítottam a figyelmemet, most a stafétabot átadására koncentrálok.

Gyönyörű az, amit és ahogyan tesz a Keresztelő. Nem erejét vesztett öreg oroszlán ő, hanem olyan valaki, akire akkor Izraelben minden szem reászegeződik, mindenki hozzá tódul. Pedig a stafétabotot átadni még olyankor sem könnyű, amikor az ember már a végét járja.

Nem is ő nevelte azt, akire rámutat, ahogyan ez a prófétaiskolákban lenni szokott. Pedig ahhoz is mekkora lelki nagyság kell,

hogy ezt valaki a saját neveltjével jó szívvel tegye. Ahhoz pedig már szinte emberfeletti nagyság szükséges, hogy valaki felismerje és ország-világ előtt elismerje, hogy aki utána jön, az megelőzi őt. Mondani persze szoktuk, hogy egyéb vágyunk sincs, minthogy test vagy lélek szerinti gyermekeink többre vigyék, mint mi. Amikor azonban ez bekövetkezik, akkor bizony gyakran vegyül több-kevesebb keserűség az örömünkbe. Akkor is, ha gyermekeinkről van szó. Még inkább, ha nem is róluk.

Az az ember képes erre, aki valóban mélységes alázattal, igazán önmagát felej-

ve szolgál egy nagy célt. E kettő nélkül talán a prófétasors, a vártanúság árnyéka sem ment meg attól, hogy egy csipetnyi irigység vagy keserűség ne legyen a szívünkben, amikor azt látjuk, hogy valaki megelőz bennünket. Valaki, akit követni, akihez felzárkózni mi már nem tudunk. Olyan ez, mint amikor Mózes elviszi népét az ígért kapujáig, bár tudja, hogy oda ő már nem képes belépni.

Akarok-e tanulni a Keresztelőtől? Keressem-e igaz szívvel azt, aki nem túlhalad, hanem meghalad engem? Nyitott vagyok-e mások nagyságának fel- és elismerésére?

Január 27. — Évközi 3. vasárnap — Mt 4,12–23 —**„Térjete meg, mert egészen közel van már az Isten Országá”**

Szóról-szóra ugyanaz a mondat hangzik el Máténál Jézus és a Keresztelő ajkáról. Ha csupán az evangélista vagy a szerkesztő adja akár egyiknek, akár másiknak a szájába, akkor ezzel a stafétabotot átadó és átvevő közötti kapcsolatot akarja csak nyomatékosítani. Ha azonban Jézus tudatosan választotta első nyilvános megszólalása bevezető mondatául, akkor az jóval többről vall.

János ekkor már börtönben van, s rövidesen ki is iktatják az élők sorából. Jézus nem megy ugyan fejfel a falnak, visszahúzódik Galileába, viszont nyilvánosan megszólal. S ha ezt Keresztelő János szavaival kezdi, azzal azt tanúsítja hallgatói előtt, hogy vállalja Jánost. Vállalja az üldözött embert, vállalja azt a prófétai szót, amiért János ül-

dözött lett. Azt is tanúsítja, hogy a maga idejében hajlandó a sorsát is osztani.

Bátor és nemes gesztus, s egyben bölcsen óvatos is. Neki még dolga van. Nem öngyilkosnak készül. Mielőtt osztogna János és a próféták sorsában, még el akarja mondani azt, amit János nem mondott el, hogy miben áll a megtérés. El akarja mondani azt, hogy hogyan lehetünk boldogok. El akarja mondani, hogy nincs más alternatíva, mint vagy a nyolc boldogság útjára lépni, vagy a pusztulásra. Aztán majd ismét felmehet Jeruzsálembe, s történhet vele bármi, ami elődeivel.

Azóta eltelt közel két évezred, és semmi jelét nem látni, hogy az emberiség tudomásul vette volna ezt az alternatívát. Semmi

sem mutat arra, hogy komolyan szembesülne az örök s az evilági életet egyaránt kioltó pusztulással. Mire ezek a sorok nyomtatásba kerülnek, bizonyára javában folyik már az öngyilkos merénylők merényletét megtorolni szándékozó öldöklés. Aztán lehet, hogy újabb merényletek, s ki tudja, mi nem jön még. Csak azt nem tudom, hogy mikor érkezik el a világ eddigi menetét megfordító felismerés: biztosságot csak az adhat, ha a nyolc boldogság útjára lépünk. A katalizmák időnként besegíthetnek a prófétáknak, besegíthetnek az Istennek. Az ember, úgy tetszik, csak a saját kárán tanul, abból sem mindig. Vajon mi szörnyűséget kell még az emberiségnek önmagára idéznie, hogy Isten Országának elközelegette észrevehető legyen bolygónkon?